

wilden bepalen, en er het oog niet voor ontsloten, hoe de Koninklijke macht van Christus ook over het lot der volken gaat, en gestadig op het lot der volken inwerkt. Zijn Koninkrijk is niet van deze wereld. Wat hij bezigt is te verwezenlijken is en blijft het Koninkrijk der hemelen, maar aan de komst van dit Koninkrijk moet de historie van de Koninkrijken der wereld dienstbaar worden gemaakt, en die ze daaraan dienstbaar maakt is onze Koning zelf. Zijn Kerk is in de wereld, en niet van de wereld afgescheiden. Het lot en de toekomst van zijn Kerk zou daarom afhankelijk zijn van een hem vreemde macht, zoo de Koningen der aarde den loop der historie in het leven der wereld bepalen. En dan alleen is er garantie van den Christus voor zijn Kerk op aarde, zoo ook de historie der wereld, te midden waarvan zijn Kerk leven en worstelen moet, in de hand van hem rust, aan wien alle macht in hemel en op aarde gegeven is.

Verbetering. In het Pinksterstuk van ons vorig nummer zijn in de eerste kolom, regel 34 en 35 van onderen, eenige woorden door elkaar gelopen, waardoor er een onbegrijpelijke zin ontstond. Men lese dien aldus: „En daarom was er... de gewaarwording van iets dat geweldig dreef; zoo waakte aller geest op. Ieder die in de zaai zat, voelde op eens, enz.

„Ik ben eenzaam.”

Wend U tot mij, en wees mij genadig, want ik ben eenzaam en ellendig.
Psalm 25 : 16.

Van nature mijden we de eenzaamheid. Een kind kan, als ge het alleen laat, door teneensame zoo door angst bevangen worden, dat het zich aan u vastklemt, als ge we wilt gaan. Een trek naar het gezellige is ons ingeschapen, en daarom verhoort hartelijk en hoog staand gezelschap het genot van 't leven. Vooral bij moede en strijd strekt 't ons 't hart, zoo wie ons kennen ons niet alleen laat. En daarom verstaat ge 't zoo, dat David, toen zijn volk van hem vloot en hem alleen liet, het in diepen weemoed voor zijn God klaagde: „Ik ben eenzaam en ellendig.”

Toch is dat „eenzaam” lang niet altoos met den bitteren klagtoon van het „ellendig” gepaard. Als de dichter zingt: Eenzaam, maar met God gemeenzaam! weerklinkt er veel eer en jubelend in, als van den nachtegaal die verscholen is in het woud.

Zelfs mag gezegd, dat de gang van het leven ons bij het klimmen der jaren als vanzelf eenzaam maakt. Als kind waren we zonder veel keur en speelden en joelden met elken kring van kinderen, waar men ons in plaaste. Toen kwam de tijd dat we koken en keurden, maar aan wie we koken, sloot we ons ook te nauwer aan. Straks bereikten we ons eerste levensjaar, en er vormde zich om ons heen een gezin. Een eigen werking ontloot zich voor ons. En altoos waren het weer nieuwe kennissen met wie we in aanraking kwamen, nieuwe vrienden die zich bij ons aansloten. Op vergaderingen en in verenigingen breidde zich steeds ons samenzijn met anderen uit. En in het drukke leven gonsde het dan vaak derwijls aldoor van menschen om ons heen, dat we snakten naar het oogenblik, dat men ons alleen liet, om in een oogenblik van eenzaamheid te bekomen van de overspanning, die door dit altoos om ons heen hebben van menschen zoo licht in het zenuwleven inslijpt.

Alleen maar, als de ouderdom en de grijsheid daar is, keert dit blaasje veelal om. Het gezin dunt. Veel lieve vrienden om ons heen sterven weg. Uit het overdrukke leven trekt men zich van zelf een weinig terug. We bewegen ons zoo gemakkelijk niet meer, en komen daardoor minder in drukke gezelschappen. Wat men „raken” noemt, laten we meer aan anderen over. En zoo wordt het al leger om ons heen. Nieuwe kennissen maken we niet meer. Wie kan, verlaat de stad en zoekt op een vriendelijk dorp een rustige oase, om er de laatste dagen zijns levens te slijten. En zoo wordt 't al stiller om ons heen, en raken we steeds meer aan de eenzaamheid gewend, altoos in afwachting van den laatste overgang, als ons de eenzaamheid wacht van het graf.

Niet aller natuur en temperament ervaart hierbij hetzelfde. De een zoekt, de ander mijdt de gezellige drukte van het leven. Dit kan hangen aan gesteren en aard. Wie zwak van hoofd is en aan overprikkeling van zenuwen lijdt, is voor drukte bang, en omgekeerd, wie als hij alleen is, te somber wordt, zoekt afleiding in het vrolijk gezelschap.

Beide kan overdruiven worden. Wie al te zeer 't gezelschap mijdt, eindigt met menschen-schuw te worden, maar ook wie nooit buiten menschen kan, mist den tijd om ernst te maken met het zelfonderzoek van zijn consciëntie. De kunst is ook hier, om het evenwicht te bewaren, het gezellige en het eenzame in juiste proportie te verbinden, en een dubbelend oogst in onze schuren weg te dragen en van wat we aan 't leven te midden van menschen danken, en van wat we, voor der menschen oog verborgen, kweekten in de eenzaamheid.

Zelfs is het een der bedenkelijkste teekenen van onzen tijd, dat de drukte van het leven zoo menigvuldig, dat bij opwaakt in den morgen, tot dat hij zich des avonds ter ruste legt, rusteloos achtervolgt. Vroeger was dit drijven en jagen van het leven niet zoo aanhoudend. Vooral de avonden brachten vanzelf het gezin bijeen, en sonderden van de wereld af. Maar thans laat voor wie in zaken is, de wereld nooit af. Ouder hoogere en lagere standen zijn er, die bijna nimmer meer een oogenblik van rust kennen. Van de zenuwen wordt steeds meer gevorderd, en van een zich terugtrekken in de eenzaamheid weet men niet meer. Zelfs de dag des Heeren hield voor zooveel op een rustdag te zijn.

En dit verklaart dan weer, hoe het kloosterleven voor vele anderen een begeerlijk goed kan zijn. Een overdriving naar den anderen kant uit lust naar het beschouwende leven. Maar dan heeft men ten minste de eenzaamheid, en wordt niet rusteloos door het jagen van de wereld achtervolgd. Zelfs den kluisenaar leert men verstaan, als men zelf door de drukte van het leven ophield zichzelf te zijn. Het mag niet, want elk onzer heeft een taak, een roeping van Godwege in het leven te vervullen. Maar eenzijdig als we vaak zelf zijn, verstaan we het toch, dat er mannen en vrouwen zijn geweest, die, om zichzelf in de zee van het

leven niet te verliezen, zich in de eenzaamheid opsloten, om met hun God en zichzelf alleen te zijn.

Dat altoos menschen om ons heen hebben, en dat aldoor onder menschen spreken en handelen moeten, het oefent wel, het is ook wel een leerschool, en het kan ons met veel levenswijsheid verrijken; maar wat 't ons niet geeft, is het diepere leven, het af dalen in het hart, het bezig zijn met ons innerlijk bestaan. Die meer intieme schat wordt alleen in de eenzaamheid naargelezen.

Het zich bij het klimmen der jaren uit het leven terugtrekken, heeft wel zijn schaduwzijde, maar toch ook zijn lichtzijde. Van den eenen kant verarmt, maar van den anderen kant verrijkt het 't leven. Zoolang we nog heel Gods lieven dag in de drukte van 't leven opgaan, voelen we ons krachtig en sterk, is het eenmaal niet bereikt of we jagen het andere na. Op alles hebben we onze kritiek en we beelden ons in, dat we het alles anders zullen maken. Hooge levensmoed en altoos nieuw opwellend krachtbesef dringen en jagen ons.

Toch is dit meer inbeelding dan realiteit, en geeft 't ons een overprikkelend gevoel van ons menscheijk vermogen. En als dan terugslag na terugslag ons aan de waarheid van het leven nader gebracht heeft, komt 't in ons tot meerdere en betere zelfkennis. Onze gedachten van onszelf worden steeds geringer. We beginnen ons kleiner en nietiger te gevoelen, en juist in dit klein gevoelen van ons zelf, worden we gelukkiger, omdat 't ons innerlijk meer waar maakt. Iets wat er niet bij ons in wil, zoolang we te zeer aan de meening der menschen hangen, maar wat ons kalm stemt, hoe meer we vragen gaan naar wat het oordeel over ons is van onzen God. Ook te midden van de drukte van het leven hebben we ons wel als zondaren gevoeld, maar een arm zondar voor onzen God worden we toch dan eerst, als de eenzaamheid ons meer met onzen God in nauwe aanraking heeft gebracht, en het juist daardoor zooveel lichter wordt, ons voor onzen God klein, klein in al onze nietigheid, te gevoelen. Overmoed in den jongen man kan nog bewondering wekken, maar in een man van jaren boezemt het weerzin in.

En zoo is dan de natuurlijke gang van het leven, althans zoo vrome zin dit leven begeleidt, dat we beginnen met ons in het drukke leven te verliezen, om allengs uit die drukte meer naar de eenzaamheid over te gaan, en dat hiernaast de geestelijke ervaring loopt, van eerst in ingebeelde kracht te wandelen en aan ons zelf genoeg te hebben, terwijl daarna in het meer eenzame deel van onze jaren God voor ons al groter wordt, en we aan onszelf alleen als klein en arm in zijn heilige tegenwoordigheid ontdekken worden.

Ook in de jaren onzer jeugd was God ons wel nabij, maar het is nog zoo heel iets anders, ook zelve nabij onzen God te zijn. In het jonge leven is de plaats die we in eigen oog zelf innemen, zoo groot, dat er voor onzen God zoo weinig plaats in dit leven overblijft. Niet dat we daarom Gods oneindige majesteit niet aanbaden en Zijn lof niet al groter maakten, maar dat aanblijven en loven was nog zoo heel iets anders dan het toegelaten zijn in Zijn heilige tegenwoordigheid. En juist daartoe komt 't alleen in de eenzaamheid. Let er maar op, hoe weinig indruk gemeenlijk het gebed achterlaat. Onder het bidden spande de geest zich dan in, om de ziel tot God op te heffen. Er is dan een oogenblik stilte. Men sluit de oogen, en poogt zijn gedachten op zijn God te richten. Maar nauwelijks is het Amen uitgesproken, of het gewone gesprek wordt weer hervat, en van onzen God is weer aller aandacht afgetrokken.

Alleen in de eenzaamheid wordt dit anders. Dan geraakt het hart onder den indruk van Gods tegenwoordigheid. Men voelt zijn God niet meer zoo verre, maar als steeds ons naderbij komend. Ook al spreekt ge geen woord, al zegt ge niets en al denkt ge niets, toch ervaart ge Zijn heilige nabijheid. Ge hebt ook vroeger wel geloofd aan zijn inwerking op uw hart, maar nu is het, of ge die inwerking zelf waarneemt, of ge ze met stille bewustheid ondergaat, en alsof ge de toepassing van uw God verneemt, die uw eigen hart voor u bloot legt, en u toont, wat zij en wat Hij aan uw hart gedaan heeft. Dan houdt de eenzaamheid op eenzaamheid te zijn. Als ge weer het eenzame vertrek binnentreedt, om u af te sonderen, is het of uw God u daar opwacht, om u te ontmoeten, en u voor te bereiden op dat aanrijpend oogenblik dat toch ook voor u komen moet, dat ge van het liefste op aarde scheiden zult, om geheel eenzaam den dood in te gaan, maar dan zonder verschrikking en zonder vrees, omdat ge uw ziel aan uw God gewend hebt, en ge weet dat in de eenzaamheid van dat sterven uw trouwe God en Vader u niet zijn heilige tegenwoordigheid verkwikken zal.

Veel, waarom het ontkend? danket ge vroeger aan het gezelschap van menschen, maar de vrucht van hun bijzijn was zoo vaak gemengd. Nu daarentegen, nu ge in de eenzaamheid, in de bewustte, in de levende gemeenschap met uw God meer zijt ingegaan, maakt een oogenblik in de toenadering van uw God doorloofd, u rijker, u reiner, u gelukkiger, u zaliger. Het „eenzaam” maar met God gemeenzaam wordt u een schatkamer van wat eenig blijft.

Bericht.

De artikelen-reeks: PRO REGELOOPT met dit jaar ten einde. Op veler verlangan zal ook deze reeks in boek-formaat verschijnen.

De gezamenlijke artikelen zullen drie boekdelen vormen, elk van ongeveer 500 blz. die in den handel zullen worden gebracht tegen den prijs van /15.

Voordeabonnen op DE HERAUT echter staat de gelegenheid open, om er op in te tekenen voor DEN HALVEN PRIJS van /7.50, mits bij vooruitbetaling. De betaling zal kunnen geschieden in zes termijnen, telkens /1.25. Elke abonnent heeft het recht niet alleen voor zichzelf, maar ook voor ten hoogste TWEE medelezers, onder opgave van hunne namen, een ex. te bestellen, en verbindt zich dan voor het geheele werk. Voor zooveel exemplaren als waarop een abonnent op deze wijze heeft ingeteekend, zendt hij vóór het

einde van elk der zes kwartalen overzoo veel malen /1.25 aan de Administratie van DE HERAUT, Warmoesstraat 98, Amsterdam.

De eerste betaling geschiedt aan het eind van het 3e kwartaal 1910 (30 September), de tweede betaling aan het eind van het 4e kwartaal 1910 (31 December) ons.

Telkens na afloop van twee kwartalen verschijnt een deel van dit premiewerk, dat franco aan de intekenaren, die dan voor dat deel per ex. 2 maal /1.25 hebben gestort, wordt toegezonden. Alleen aan intekenaren in Ned-Indië of in het Buitenland wordt per deel 0.50 voor de francatuur in rekening gebracht. Wensch een intekenaar meerdere kwartalen tegelijk te voldoen, dan bestaat daartegen geen bezwaar. Ook is de Administratie van DE HERAUT bereid tegen het einde van telkens 2 kwartalen over het voor de kwartalen verschuldigde bedrag (maar dan verhoogd met 6 cents voor dispositiekosten) te beschikken, mits men zijn verlangen daartoe bij de intekenening te kennen geeft. Stempelbanden zullen bij het compleet worden van het werk worden verkrijgbaar gesteld tegen billijken prijs. Gebonden exemplaren kunnen aan de abonneenten op DE HERAUT niet worden geleverd.

Het eerste deel zal franco aan de intekenaren worden toegezonden in Januari 1911, het tweede deel in Juli 1911, en het derde deel in Januari 1912.

De intekenening staat, uitsluitend ten behoeve der abonneenten op DE HERAUT, voor één tot drie exemplaren open van nu af tot 15 Juni 1910, ten einde het aantal te drukken exemplaren te kunnen bepalen. Na sluiting der intekenening zal het werk niet dan in den boekhandel (uitgave J. H. Kok te Kampen) tegen den vollen prijs van /15 verkrijgbaar zijn. Spoedige intekenening is gewenscht niet alleen voor goede administratie doch ook opdat zich niet herhaale, wat vroeger meermalen voorkwam, dat nl. abonne's hun aanvragen voor een onzer premiewerken te laat inzonden en daardoor moesten teleurgesteld worden.

De Administratie van DE HERAUT.

Amsterdam, Mei 1910.

Amsterdam, 20 Mei 1910.

De van Dijken van Overtoom verzoekt ons de volgende lijst te publiceren van hetgeen bij hem inkam voor de Gereformeerde Kerk te Standerton in Zuid-Afrika.

Van Wommels /15.80, IJl /2.50, Koudekerke (Zeeland) /2, Waarder /2.50, A. A. van Schelven /2.50, Alblasdendam /3, Oude Pekela /2.50, Delft /5, Veendam /5, Apeldoorn /3, Ambt. Vollenhove B /1, Beestum /2, Schouwenburg (Z.H.) /1, Koudekerk (Zeeland) /2, Wildervanck /6, Zutphen (Ged.) /10, Zwartsluis /5, Colijnsplaat /5, Schipluiden /1.50, Grijskerke /5, Oudboorn /2, Gorinchem /2.50, Donkersloot /1.50, Ter Aar /1.50, Steenwijk B /1.50, Ridderkerk /2, Oostereind /1, Heer Hugowaard /3.37, Pernis /10, Serooskerke /5, Eellen /5, Broek op Langendijk /5, Den Haag /25, Alphen a/d Rijn /5, Winsum (Fr.) /13.10, Jutrip-Hommers /2.50, Leeuwarden /10, Axel A /2.50, Maardijk /2, Marken /1, Harlingen /5, Strijen /2, Heerjansdam /2, Zijlndrecht /10, Stellendam /2.50, N. Lekkerland /3, Schoonhoven A /2.50, Reitsum /11.06, Stads kanaal /2.50, Bodegraven /5, Deventer B /3, Gouda /2, Spijk A /5, Smilde /3, Heinekestrand /2, Helmond /1, Buksloot /1, Dirksborn /2.50, Tammaraum /7, Zevenhuizen (Z.H.) /4.95, Velp A /10, Vlaardingen /5, Zuidlaren /2.50.

Zoo nu en dan verluidd in onze kerkelijke pers de klacht, dat de kandidaten, die zich aanbieden voor het kerkelijk examen, zich niet voldoende voor dit onderzoek hebben voorbereid.

Nieuw is deze klacht niet.

Schrijver dezes, die bijna negen jaar lang als provinciaal deputaat de kerkelijke examens heeft bijgewoond in twee verschillende provincies van ons land, heeft reeds toen de gelegenheid gehad, dezelfde klacht meermalen te beluisteren. Examens, waarbij alles zoo flink van stapel liep, dat de Kerk zonder eenig bezwaar den toegang tot het predikambt konden ontsluiten, waren uitzonderingen. Meestal ontbrak er een of ander, waardoor de indruk ontstond, dat de kandidaat in sommige vakken niet genoeg op de hoogte was. En niet zoo zeldzaam waren de gevallen, waarin de een of andere ouderling opmerkte, dat een flink ontwikkeld catechisant betere antwoorden had kunnen geven dan de betrokken kandidaat. Metterdaad waren de antwoorden dan ook soms zoo sonderling, dat indien men geen goed vertrouwen had gehad, dat de kandidaat het beter meende, dan hij het zeide, afwijzing had moeten volgen.

En evenmin is deze klacht in haar algemeenheid juist.

Een examen, dat slecht afloopt, trekt natuurlijk veel meer de aandacht dan tien examens, die goed aflopen. Men verwacht nu eenmaal, dat de kandidaten, die door de hoogerleeren zijn gekeurd, ook voldoende zijn toegerust, en verbaast zich daarom, wanneer zulk een kandidaat, die het wetenschappelijk diploma bezit, voor het ker-

kkelijk examen zakt. En tal van goede, soms zelfs uitnemende examens, door de kandidaten afgelegd voor de kerkelijke vier-schaar, worden over het hoofd gezien. Men is altoos meer geneigd het kwade dan het goede te onthouden. Zou men dan ook een zuiver beeld willen krijgen, dan moest men aan de verschillende klassen geregeld rapport vragen, uit deze rapporten een vergelijkenden staat ook met vroegere jaren moeten opmaken, om zoo tot een billijk oordeel te komen, of er achteruitgang dan wel vooruitgang was.

En eindelijk mag men niet vergeten, dat het kerkelijk examen een wassen neus zou worden, indien daarbij nooit afwijzing plaats vinden mocht. Indien het examen aan de Theologische School of de Vrije Universiteit voldoende waarborg bood, zouden de Kerken geen nieuw examen behoeven af te nemen. Dat de Kerken na het academisch examen nog tweemaal den betrokken kandidaat examineeren, eerst bij het praeparatoir en dan bij het peremproir examen, geschiedt toch niet met het doel alleen om het oordeel der hoogerleeren te bevestigen. De Kerken willen ook over het wetenschappelijk gehalte harer aanstane dienaren een zelfstandig oordeel vellen. En in dit zelfstandig oordeel ligt reeds opgesloten, dat zij soms tot afwijzing sullen besluiten, waar de hoogerleeren tot toelating hadden besloten. Zelfs dient geoordeeld, dat de Kerken van dit recht in den jongsten tijd meer gebruik hebben gemaakt dan vroeger. In den eersten tijd hebben de Kerken, om zekere geprikkeldheid te voorkomen, wel eens te veel conniventie gebruikt. De pas tot vereeniging gekomen Kerken wilden liefst elken schijn vermijden, alsof ze, door een kandidaat van de Vrije Universiteit of van de Theologische School af te wijzen, daardoor een blaam zouden leggen op een dezer beide inrichtingen. Thans, nu de beide kerkengroepen zoo in elkaar zijn gegroeid, dat men elkaar over en weer beter heeft leeren vertrouwen, is dit bezwaar vanzelf weggevalen. Men oordeelt meer naar objectieve gronden, en wie vroeger nog wel eens door de maten van het net heen zwom, wordt thans aan strenger keur onderworpen.

Maar al moet met dat drietal feiten gerekend om de klacht tot juistere proporties terug te brengen, toch is daarmede de klacht zelve niet geheel uit den weg geruimd. Indien het juist ware, dat het peil der kennis daalt, waarop onze kandidaten staan, dan zou daarin voor de toekomst onzer Kerken een zeer bedenkelijk verchijnsel schillen. Want onze Kerken hebben voor alle dingen noodig mannen, die wetenschappelijk wel toegerust zijn voor de taak die hun wacht. Zeker zullen de hoogerleeren, die met de opleiding belast zijn, in zulk een klacht aanleiding vinden om niet te meer ijver en nauwgezetheid toe te dien, dat hun leerlingen behoorlijk onderoed voor het kerkelijk examen zich aanbieden, ook al spreekt het wel vanzelf, dat de gaven en aanleg voor studie niet bij allen dezelfde zijn en zelfs de beste opleiding niet in staat is dit gebrek te verhelpen.

Maar van de andere zijde dient evenzeer te het oog te worden gehouden, dat het kerkelijk examen niet altijd de juiste maat-staf is om iemands kennis te beoordeelen. De voorbeelden zijn bekend, dat uitnemend vaaple jonge mannen, die later zelfs den voogdaraastitel verkregen, voor het kerkelijk examen gezakt zijn, omdat ze te schromvuldig waren in het antwoorden, terwijl omgekeerd studenten, wier kennis uiterst gering was, met vlag en wimpel er loer kwamen, omdat ze over groote vrijheid beschikten. Het blijft bij onze kerkelijke examens altoos een bezwaar, dat de examinand voor geheel vreemde examinatoren verschijnen, die noch van hun studie noch van hun aanleg iets af weten. Daarbij komt, dat goed exameneeren een moeilijke kunst is, die zeker niet aan ieder is gegeven. Nu eens worden de vragen zoo duister en algemeen gesteld, dat de examinandus daarop geen antwoord geven kan, omdat hij de vraag niet begrijpt. Dan weer heeft de examinator, die zich een bepaald vak zag opgedragen, zich voorbereid voor het examen door in een bepaalde quaestie zich in te werken, soms en wordt daardoor aan den examinandus, indien hij op dit punt niet bijzonder goed thuis is, de gelegenheid benomen de algemeene kennis, die hij bezit, te toonen. Het feit, dat een kandidaat, die voor zijn academisch examen slaagde, voor zijn kerkelijk examen zakt, is daarom niet altoos een bewijs, dat de hoogerleeren zich vergist hebben. Reeds Voetius wees daarop in zijn Politia Ecclesiastica. En dat onze Kerken zelf dit bezwaar wel gevoeld hebben, blijkt uit de bepaling, die men in sommige oude classieale handboekjes vindt, dat de examinator, na afloop van het examen, wanneer de examinandus in gebreke was gebleven, zelf de door hem gestelde vragen beantwoorden moest.

We zeggen dit niet, omdat we over het algemeen de wijze, waarop de kerkelijke examens worden afgenomen, zouden willen afkeuren. Eer komt onze kerkelijke examinatoren lof toe voor den ernst en de nauwgezetheid, waarmee ze hun taak opvatten. En evenmin zullen we ontkennen, dat sommige kandidaten, wellicht te veel steunend op den graad, aan de school behandeld, het kerkelijk examen te licht schatten en zich niet genoegzaam daarvoor voorbereiden. Maar ook afgezien van dit schuldige verzuim, dat we geen oogenblik willen goedpleiten, blijft het kerkelijk examen eigenaardige moeilijkheden opleveren, die niet dan met groote tact en voorzichtigheid overwonnen kunnen worden.

Een vriendelijke zusterhand rond ons onlangs een schrijven, dat ze uit Eindhoven ontving en waarin op werkelijk aangrijpende

wijze de nood werd geteekend van de zwakke Gereformeerde Kerk aldaar.

Te midden van een geheel Roomsche omgeving heeft deze Gereformeerde Kerk reeds moeite genoeg om zich staande te houden. Niet, dat het haar aan belangstelling ontbreekt. Uren ver uit den omtrek komen de hoorders te voet, per fiets, per tram of zelfs per spoor om in Eindhoven ter kerk te gaan. En ook te Eindhoven zelf neemt het getal harer leden gedurig toe, omdat vele protestantsche werklieden naar Eindhoven komen om daar arbeid te zoeken op de fabrieken. Maar het zijn bijna allen „armen naar de wereld”, die reeds moeite genoeg hebben om voor het brood van hun eigen gezin te zorgen en niet veel meer dan het „penningss der weduwe” voor de kerk kunnen offeren.

Ook de stille hoop, dat men een eigen Dienaar des Woords zou krijgen, werd niet vervuld. Wel hadden Deputaten van de Zending in Noord-Brabant en Limburg Ds. Binnema beroepen en was deze bereid om over te komen, maar eer hij zijn arbeid nog goed kon aanvangen, nam God de Heere hem weg door den dood.

Toch heeft de Kerkraad den moed niet opgegeven. Vergaderde men dusver in een kleine arbeiderswoning, op den duur werd deze te klein om het aantal hoorders te bergen. De Kerkraad besloot daarom een huis te koopen en dit te laten ombouwen tot een geschikt lokaal, waar ruimte is voor allen. Maar geld is er niet en zonder geld kan het plan niet doorgezet. Daarom doet de Kerkraad een zeer ernstig beroep op de broeders en zusters, die zooveel meer gezegend zijn met aardse goederen. Iedere gave, hoe klein ook, zal hartelijk welkom zijn.

Ook zou de Kerkraad zoo gaarne een doop- en avondmaalstaf hebben; wellicht is er een of andere Kerk, die nog een stel over heeft of van plan is een beter stel aan te schaffen. Laat men dan het oude aan de Kerk van Eindhoven zenden.

Niet voor elke behoeftige gemeente kunnen we pleiten, maar in een bijzonder geval als dit mag wel een beroep gedaan worden op aller hulpvaardigheid. Geld is er zelfs niet om een predikant uit te noodigen, om een spreekbeurt te vervullen, en weken gaan voorbij, dat men zich met een lees-beurt moeten behelpen. En toch is een geregelde bediening des Woords zoo schreiend noodig. De onkunde ook onder ons volk is er zoo groot. En waar een Christelijke School ontbreekt, groeien de kinderen op zonder iets van de Schrift te hooren.

Wiens hart bewogen wordt om iets voor deze Kerk af te zonderen, zende zijn gave aan den Heer D. van Dijk, Huizen Bouwmaatschappij, Stratum bij Eindhoven.

Naar The Banner, het Calvinistische weekblad uit Amerika, ons mededeelde, heeft Prof. B. K. Kulper, hoogerleeraar aan het Calvin College, onlangs een lezing gehouden over het hoog belang der Christelijke opvoeding, waarin hij uitnemende gedachten ontwikkelde.

In de eerste plaats wees hij er op, hoe oud-tijds kennis uitsluitend het deel was van priesters en regeerders, maar niet van het volk, met uitzondering van Israël. Ook in de Middeleeuwen liet het onderwijs nog veel te wensen over; eerst aan de Reformatie was de opkomst der volksschool te danken. Dit lag daaraan, dat de Reformatoren de Heilige Schrift tot eenigen regel van geloof en leven maakten en hun eisch, dat ieder de Schrift zelf zou onderzoeken en lezen, vanzelf er hen toe leidde om het hoog belang van de volksschool in te zien, waar het volk leerde om den Bijbel te lezen. Zoo kwamen ze tot de instelling der volksschool, die vooral in Protestantische landen tot bloei is gekomen.

In de tweede plaats toonde hij aan, wat de oorsprong was van het Hooger Onderwijs. Dit onderwijs dankte zijn oorsprong aan de praktische behoefte van het leven. De zonde had ons verstand verduisterd, had zoowel ziekte van het lichaam als geestelijke ellende van de ziel en versterking van de sociale betrekkingen tusschen de menschen onderling ten gevolge gehad. Om die gevolgen der zonde tegen te gaan, was de behoefte gevoeld aan doctoren, theologen, rechtgeleerden en mannen der letteren. Zoo had de gemeene genade Gods gewerkt in en door deze mannen, niet alleen om het leven schooner te maken, maar bovenal voor het hoogste doel: de verheerlijking van Gods naam.

In de derde plaats toonde Prof. Kulper aan, waarom een Christelijk Hooger Onderwijs noodig was geworden. Dat lag daaraan, dat de wetenschap al meer in handen was gevallen van de vijanden van het Christendom. Onze roeping was, om dit kostelijk goed weer te ontvingen aan de handen dezer vijanden en het opnieuw te doen dienen tot zijn eigenlijk doel: de ere van Gods naam. We mogen onze jonge mannen niet overlaten aan den invloed van de ongoelooze wetenschap, maar evenmin mogen we onzen kinderen het hooger onderwijs onthouden, omdat ook zij later geroepen zullen worden de hoogste plaatsen in de maatschappij in te nemen. Daarom moeten we zorgen voor een Christelijk Hooger Onderwijs.

In de laatste plaats wees hij er op, dat hoe dankbaar men ook moest zijn voor hetgeen de Christelijke Gereformeerde Kerk in Amerika in haar seminarie bevat, toch het ideaal van het Christendom moest wezen om te komen tot een volledig systeem van onderwijs, dat van de Calvinistische beginselen uitging, te beginnen bij de volksschool en doorlopend tot een volledige Gereformeerde Universiteit.

Het verheugt ons, dat zulke stemmen ook in Amerika gehoord worden. Hoe goed en noodzakelijk ook een kerkelijke kweekschool voor de opleiding der predikanten is, toch zou men zijn roeping als Christenen verza-

ken, want Het Gereformeerde Seminarie Universiteit Christelijke dit uitnemendelijke Ger gang vind

Dr. F. W. STUDEN. I. met een b Kampen — Dr. Groot Kerk te S. TESTAMENT een period. VOORBERICHT deelen te la In die vo „allerlei da exegetische, beoordeeling N.T. gebied Een tijds het gebied Met zijn verschijning Want, wel wat ik ge sommen in als te AMST GROSHEIDE loochenen f Gereformeer exegetische i in zijn Voor ik zal niet den arbeid d toevoegen, o proefschrift besteed, van der exegetis niet te veel Dit nu is ben het we HUIDE eens v bibliologische gebou der i Daaron v van zijn tijds van N. T. stu Ook ben il bij schrijf gebied, nood arbeid.

De Oud-Te wetenschap mensch. Zek verschillende niemand, di bedrijf wijdt, studie van v voorbereiding wetenschappl aan een deel voor alles Th hebben voor gebruiken, he Maar, wie i onderdeel i daar de wete brengen, dies geven.

Men moge maar wie, om als Oud- de s poseeren, ma eenw in het e Dr. Groot ziet dit dan dat „billijken diepere exeg goede zal kon ik juist de N O. T. onder omdat ik doo sinds ruim 5 beschikbaa s heb besteed.”

Is mij also verschijning v blijdschap, zij dit eerste deel Henn. 1 : 1 — Dr. Groot studie over d Een der me opmerkt, ook het gehele y uert „een vo dogmatiek.”

Voorsoover ben, het kan van groote ke methode. Wat er mij dat de geac bezondigt aan „juiste exegese de „excessen Na dan herit een locus cla GROSHEIDE: „altijd gevaar, tisch oogpunt keurig te exo werkelijk recht hetgeen men leest.”

Na zulk ee GROSHEIDE al van wal. Dat „het s „eer we tot „afterleeren m letwat beden goed af. Aan van SCHREVEN ten grondslag slaafgebonden kritiek, die (o zilveren tekst N. T. te komen TSCHEINBOOP, nog wel wat overweging, bi exegetische str derheid der m „schriften” spre daarbij de gr deel van v lectio volgt.

De exegese. Wat sympati held en de g maticale eleme Trouwens vs Theologie de akademische st heeft gemaakt,

Roomsche Kerk staande te n belangsteden omtrek per fiets, per n Eindhoven en gedurig e werklieden ar arbeid te het zijn bijna ", die reeds or het brood en niet veel er weduwe"

en een eigen en, werd niet aten van de en Limburg a deze bereid hij zijn arbeid God de Heere

en moed niet luser in een en duur werd i hoorders te t daarom een en ombouwen ar ruimte is et en zonder ezet. Daarom ernstig beroep e zoveel meer ederen. Iedere tijk welkom

o gaarne een en; wellicht e nog een stel en beter stel dan het oude zenden. gemeente kun- jzonder geval gedaan worden eld is er zelfs noodigen, om n, en weken met een lees- toch is een Words zoo de ook onder ar een Chris- en de kinderen t te hooren. t om iets voor t zijn gave Huizen Bouw- indhoven.

nistische week- eelde, heeft eraar aan het zing gehouden Christelijke op- ade gedachten

er op, hoe oud- deel was van r niet van het Israel. Ook in onderwijs nog aan de Refor- volksschool te t de Refor- mationen regel van hun eisch, dat onderzoeken en leide om het ool in te zien, Bijbel te lezen. ling der volks- antsche landen

ie hij aan, wat rger Onderwijs- rsprong aan de ven. De zonde rd, had zoowel etelijke ellende van de sociale anchen onder- n die gevolgen as de behoefte ogen, rechtge- teren. Zoo had verkt in en door om het leven venal voor het king van Gods

ie Prof. Kuiper Hooger Onder- dat lag daar- neer in handen nden van het was, om dit rringen aan de opnieuwe te doen t: de eere van e jonge mannen ed van de onge- venmin mogen oger onderwijs later geroepen plaatsen in de Daarom moeten etelijk Hooger

hij er op, dat oest zijn voor formeerde Kerk ie bevat, toch stenvolk moest een volledig van de Calvi- te beginnen bij ad tot een vol- steit. te stemmen ook e. Hoe goed en ke kweekschool kanten is, toch risten een verza-

ken, wanneer men daarmee tevreden was. Het Gereformeerde beginsel eischt meer dan een seminarie, het eischt een Gereformeerde Universiteit, die voor alle faculteiten het Christelijk beginsel handhaaft. Moge daarom dit uitnemende woord ook bij onze Christelijke Gereformeerde kerken in Amerika in- gang vinden.

Leestafel.

Dr. F. W. GROSHUDE. NIEUW-TESTAMENTISCHE STUDIËN. I. Opmerkingen over Hebr. 1:1-4 met een bijlage over „Gods spreken door". Kampen — J. H. Kok — 1910.

Dr. GROSHUDE, predikant bij de Gereformeerde Kerk te SCHIEDAM, zendt met deze NIEUW-TESTAMENTISCHE STUDIËN het eerste deel van een periodiek in de wereld, dat hij, naar het voorbericht vermeldt, van plan is door andere delen te laten volgen.

In de volgende delen zal hij dan opnemen allerlei dat op het N.T. betrekking heeft, exegetische, kanonische, grammatische stukken, beoordeelingen of bestrijdingen van boeken op N.T. gebied.

Een tijdschrift, een nieuw tijdschrift alook op het gebied van de N.T.-studie.

Met bijzondere blijdschap begroet ik de verschijning van zulk een tijdschrift onder ons. Want, wel wil het mij, met het oog op wat ik gewaar werd van den arbeid van sommigen mijner ambtgenooten zoo te KAMPEN als te AMSTERDAM, voorkomen, dat de heer GROSHUDE met zijn: „Het is toch een niet te loochenen feit, dat sinds de wederopleving der Gereformeerde theologie tot dusverre juist de exegetische vakken het minst zijn beoefend." — in zijn voorbericht zich leelijk verschijnt. Maar ik zal niet ontkennen, dat er, behalve dan uit den arbeid der hoogleraren en laat mij er aan toevoegen, ook uit dien aan een paar akademische proefschriften en enkele tijdschrift-artikelen besteed, van een wetenschappelijke beoefening der exegetische studie, onder ons Gereformeerden niet te veel bleek.

Dit nu is mijns inziens te betreuren, want ik ben het weer van harte met den heer GROSHUDE eens wanneer hij schrijft: „Toch blijft de bibliologische groep grondslag van het gansche gebouw der theologie."

Daarom verblijft ik mij over de verschijning van zijn tijdschrift als poging tot verheffing van de N.T.-studie.

Ook ben ik het goed met hem eens over wat hij schrijft omtrent de, ook op theologisch gebied, noodzakelijk geworden verdeling van arbeid.

De Oud-Testamentische, maar ook de N.T.-wetenschap eischt in onzen tijd den geheelen mensch. Zeker, het vinculum, de band, die de verschillende wetenschappen verbindt, mag aan niemand, die zich aan het wetenschappelijk bedrijf wijdt, onbekend zijn, waarom dan ook studie van de wijsgeerige omnisbaar is ter voorbereiding tot wijsgeerige studie ofwel wetenschappelijk bedrijf. En ook dient, wie zich aan een deel der Theologische wetenschap wijdt, voor alles Theoloog te zijn en alook een oog te hebben voor, — om den gangbaren term te gebruiken, het organisch verband der deelen. Maar, wie nu in zoo'n deel en ook zoo'n onderdeel iets zal praestieren, met zijn bijdrif daar de wetenschap zal verrijken, d.i. vooruitbrengen, dient er zich dan ook geheel aan te geven.

Men moge als schelden op „Specialistenthum", maar wie, om iets te noemen, in onzen tijd en als Oud- en als Nieuw-Testamenticus son willen poeseeren, maakt den indruk van een kind onzer eeuw in het costume van de 17e.

Dr. GROSHUDE, die een verstandig man is, ziet dit dan ook in. Wanneer hij toch schrijft, dat „bilijkerwijze mag worden verwacht, dat diepere exegetische studie alle anderen ten goede zal komen," laat hij daarop volgen, „dat ik juist de N.T. vakken koos, is niet, omdat O.T. onderzoek mij minder noodsichijnt, maar omdat ik door persoonlijke voorliefde gedreven, sinds ruim 5 jaren al den tijd, dien ik mocht beschikbaar stellen, aan de N.T. wetenschap heb besteed."

Is mij alzo om bovengenoemde reden de verschijning van N.T. S. reeds een oorzaak tot blijdschap, zij is mij dit bovendien ook om wat dit eerste deel biedt in zijn OPMERKINGEN OVER HEBR. 1:1-4.

Dr. GROSHUDE geeft hier een exegetische studie over die plaats.

Een der meest bekende, maar, naar hij terecht opmerkt, ook „een der moeilijkste plaatsen uit het gehele N.T."; bovendien naar hij herinnert „een voorname locus classicus uit de dogmatiek".

Voorzover ik, die geen Nieuw-Testamenticus ben, het kan beoordeelen, getuigt deze studie van groote kennis der literatuur en van goede methode.

Wat er mij bijzonder welddig in aandoot is, dat de geachte schrijver er zich nergens in beoogdt aan „excessen naar rechts", die, voor een juiste exegese toch, al evenmin dienstig zijn als de „excessen naar links".

Na dan herinnert te hebben, dat Hebr. 1:1-4 een locus classicus is in de dogmatiek, zegt GROSHUDE: „Bij zulke teksten immers bestaat altijd gevaar, dat men te eenzijdig uit dogma- tisch oogpunt beschouwt, zonder eerst nauw- keurig te exegetiseeren en na te gaan, of men werkelijk recht heeft uit een woord te leiden, hetgeen men er bij den eersten oogopslag in leest."

Na zulk een opmerking steek ik met Dr. GROSHUDE als exegeet, in goed vertrouwen van wal.

Dat „het wenschelijk is," naar hij zegt, „er we tot de eigenlijke exegese overgaan, afbreken van de tekstcritiek," klinkt mij ietwat bedenkelijk. Maar het loopt nog al goed af. Aan den Textus Receptus, of dien van SCHRIJVER (Stephans), welken GROSHUDE ten grondslag neemt, acht hij zich toch niet slaagde, en de resultaten van de tekst- kritiek, die Godverberlijkende studie om tot den zuiveren tekst der Heilige Schriften van het N.T. te komen, neemt hij dan ook over. Zelfs van Tischenor, dien dikwijls vergulde, wil hij nog wel wat leeren. Toch geef ik hem in overweging, bij een volgende wetenschappelijke exegetische studie wanneer hij van „de meer- denheid der matsekels" en van „de beste hand- schriften" spreekt, ze dan ook te noemen, en daarbij de gronden opgeven waarom hij met dat deel van den apparatus criticus een varia lectio volgt.

De exegese zelf is bezonnen en streng. Wat sympathie wekt is daarbij de nauwkeurig- heid en de groote zorg besteed aan het gram- maticale element.

Trouwens van Dr. GROSHUDE, die niet alleen Theologische doctor is, maar ook een vierjarige academische studie van de klassieke Philologie heeft gemaakt, welke studie hij met een wel-

geslaagd kandidaats-examen besloot, niet anders te verwachten.

Noemde ik straks bij de goede methode, ook de groote kennis van de literatuur, zoo van de oudere als van de nieuwere en nieuwste, met oordeel des onderscheids en met weldadig aan- doende zelfstandigheid van denken is van haar overal gebruik gemaakt.

Het resultaat waar toe Dr. G. met deze zijn studie over de eerste vier versen van den HEBREER-BRIEF komt, is, dat zij de inleiding vormen van den geheelen brief en in 't kort den inhoud daarvan aangeven.

Dat zij voorop stellen de heerlijkheid van den Middelaar, die Hij en bezit krachtens Zijne Goddelijke natuur en verkreeg door het vol- brengen van het werk, waarvan breeder zal worden gesproken.

GROSHUDE stelt dan deze verbeterde vertaling voor:

Velelei malen en op velelei wijze heeft God van ouds tot de vaders gesproken door de profeten, maar in het thans gekomen laatste der dagen sprak Hij tot ons door Zijnen Zoon, Dien Hij gesteld heeft tot bezitter van alle dingen, door Wien Hij ook de wereld gemaakt heeft. Zijn Zoon, Die als uitstraling Zijner heer- lijkheid en afdruk van Zijn wezen en als drager van alle dingen door het woord van eigen kracht, nadat Hij reinigmaking der zonden had teweeggebracht, Zich gezet heeft ter rechterhand der Majesteit in den hooge en daarbij zooveel machtiger is geworden dan de engelen, als Hij voortreffelijker naam boven hen geërfd heeft.

Wat mij ook goed doet is, dat Dr. GROSHUDE genoeg esthetischen zin heeft voor de schoonheid van deze Schriftwoorden, die hij dan ook handhaaft tegen de onluigs ingebrachte bewaaren, o. a. van P. WOLTER.

Zij het Dr. GROSHUDE vergund, in SCHIEDAMS vriendelijke pastorie, veel tijd beschik- baar te stellen voor zijn N.T.-studien en vinden die dan haar weg naar zijn tijdschrift.

Verenigingsleken.

EEN UITSTAPJE OP KERKELIJK TERREIN

III.

Wie, die zich zet tot eene bespreking van den arbeid van de Geref. Kerken in Brabant en Limburg en dit een vorig jaar ook doen mocht en daarbij mocht stilaan bij het werk, door Dr. Binnema verricht, zou ditmaal willen vernemen, met leedwezen dezen ontlopen ijerigen bedienaar van Gods Woord te ber- denken, die werkte zoolang het dag voor hem was, met liefde en opgewektheid, op een arbeids- terrein, voor hetwelk hij zoo uitemend geschikt was, en waar hij eene ledige plaats heeft achtergelaten, die niet gemakkelijk te vervullen was.

Dr. Binnema werd reeds in 't begin van 1909 ongesteld; wel trad hij aanvankelijk nog hier en daar op, maar het viel hem zwaar en reeds in April moest hij zijn arbeid neerleggen en rust nemen. Den 12en November des vorigen jaars werd hij voorgoed aan zijn geliefden werkkring onttrokken.

Het behooft niet gezegd te worden, hoe zwaar het verlies drukt op den evangelisatie- arbeid in het Zuiden, die in ernstige mate met gebrek aan krachten heeft te kampen en ook, zopals reeds werd opgemerkt, financieelen steun dringend behoeft.

„Het zwakke Brabant", zoo lezen we in het officiële verslag over 1908/1909, „doet zooveel, bijna hadden wij gezegd, doet alles, wat het kan voor den arbeid der Evangelisatie. En dat, terwijl het aan geen anderen arbeid in Gods koninkrijk zijne gave onttrekt. En toch worden de bijdragen van Brabant niet kleiner. Het klein bedrag dat de collecten minder oprach- ten, werd door het ingesamelde in Brabantse busjes ruim overtroffen."

„Ook buiten N.-Brabant waren het vooral de busjes, die ons hielpen het evenwicht der in- komsten te bewaren."

„Wat met bijzondere bestemming voor Kerk- bouw te Venlo gegeven werd, is, omdat het onze jaarlijkse uitgaven en inkomsten niet wijzigt, afzonderlijk genoeit. Het begin is er — f 247.90. Met dit bedrag is er van bouwen nog geen sprake. In Venlo zijn wij met een veertigvoud pas geholpen. Gerakend echter met de ontaakte belangstelling zijn wij niet zonder hope, dat in Venlo spoedig een kerk zal ver- rijzen. Spoedig zeggen wij. Want alles dringt er toe. Zijn er inmiddels geen broeders of s- ters, die tot zoolang ons of persoonlijk, of zaamenlijk aan de f 9000 willen helpen, tegen een rente van 4 pCt., waarvoor Brabats kerken borg zeggen, zopals welser voor Tilburg?"

„Dat is voor Limburg een behoefte."

Gaarne ondersteunen we van ganser harte dezen oproep om hulp.

De toestand in Limburg is trouwens over het algemeen nog niet bevredigend.

„Moet dat", zoo vraagt De Bode van de Geref. Kerken in Noord-Brabant en Limburg, „moet dat nog langer zoo blijven?"

„In Limburg een getuige tegen de Nederl. Geref. Kerken?"

„Neen, lang blijft dit niet meer zoo."

„We hebben goeden moed."

„En moet toemede belangstelling; want de toestanden in het donkere Zuiden worden steeds meer en beter den kerken bekend."

Alleen klagtonen zijn het trouwens niet, die uit Brabant en Limburg tot ons komen. Want getuigt het verslag van beproevingen, het mag ook van bijzonderen zegen mededeeling doen.

Het verslag mag spreken van blijkbaren voor- uitgang in den arbeid.

„Onze Zendingpost Eindhoven was reeds zoo- veel toegenomen, dat daar ondertuigen en dia- kenonen konden gekozen worden en daarmee de Gereformeerde Kerk te Eindhoven tot openba- ring kwam. En spoedig daarna had met mede- werking der Deputaten, wat het financieele aan- gaat, de roeping van Dr. Binnema naar Ein- dhoven plaats. Daar, meer in het middenpunt van den arbeid, was ook de plaats van onzen Broeder Binnema. En hij zelf verlangde er naar, daar zijn jarenlangen arbeid te kunnen voort- zetten."

„Tilburg zou dan een anderen Dienaar des Woords beroepen, aan wien de Deputaten meer bijzonder Rozenaal en wat nader bij Tilburg is gelegen, konden opdragen."

„Waartijk een vernuining gaf die verwach- ting ons."

„Rozenaal, onze Westelijke Zendingpost, ging wel langzaam, ondanks verwisselingen, vooruit, maar biedt bij vaste bearbeiding meer vooruit- zicht. Daar werd door onderscheide Predi- kanten een Zondag gepredikt waarvoor wij bij dezen hun onzen dank betuigen."

„Op bijzondere wijze hielp hier de classis Leiden, die telkens uit haar midden kerken aanwist, wier Dienaren een Zondag te Rozen- daal dienen, op de wijze alsof Rozenaal een vacante kerk van die classis was. Voor dit hartelijk betoon van broederlijke bieden wij aan die classis hier gaarne openlijk dank."

Helaas, dat de ziekte en het overlijden van Dr. Binnema zooveel schoone verwachtingen tijdelijk kwamen verstoren!

We willen van dezen arbeid, waaraan we een drietal artikelen wijdden, niet scheiden, sonder nog bijzonderlijk melding te maken van het werk van Broeder Dekker, die in Venlo zijn standplaats heeft, en daar nog steeds „met lust en niet ongezegend" zijn taak vervult.

Weet ge, hoe hij arbeiden moet? „Wij zullen hem dan volgen op zijn weg, na des Zondags getuige geweest te zijn te Venlo van den vóór- en namiddagdienst, de Zondag- school, de catechisatie en de Jongelings vereeni- ging, alle door hem geleid."

„Maandagmorgen op reis naar Helenvaen en 's middags naar Helmond om te catechiseren. „Dinsdag te Venlo weer twee catechisaties en gedeeltelijk de leiding der Jongelochters-ve- reening."

„Woensdagmorgen om de andere week op reis naar Maasbracht en Simpelveld, om op beide plaatsen, samen geteld, aan 22 catechisanten onderricht te geven. Vandaar komt hij met middernachtelijk uur weer te Venlo terug."

„Donderdag morgen te Venlo catechisatie en 's middags te Roermond, waarna hij daar in den wintertijd nog godsdiensttoesiening houdt."

„Dat zijn alle vastgestelde uren."

„En dan wat er nog bij wordt waargenomen aan bezoeken van afwezig gebleven kerkgaars, ouders van Zondagschool-kinderen en nieuw aangekomen protestanten of lijders in het hos- pitaal te Venlo."

„En dan het bezoeken van verstrooiden en Roomtsen in allerlei plaatsen van Limburg, niet alleen nabij de reeds genoemde plaatsen, maar ook verder af, o. a. ook te Heerlen en Kerkrade bij mijnerwerkers; om te spreken, bij- bels en tractaten aan te bieden!"

„Dat alles maakt, dat Broeder Dekker nu juist geen rentenierleven lijdt. Altijd bezig! Want ook op reis in den trein is hij niet ledig, maar daar wordt menig gesprek aangeknoopt en tractaat aangeboden om 't Woord des Heeren te verbreiden."

Zoo werken in het Zuiden onze ijerige man- nen het moeilijk werk van de evangelisatie van Brabant en Limburg door onze Geref. Kerken. „Door onze Geref. Kerken", we herhalen dit. Want, om alle misvatting afteijden, besluiten we met de opmerking, waarmede we onze be- spreking aanvingen, dat we in dezen arbeid niet te doen hebben met een stukke vereenigingsleven in den gewonen zin, maar met een taak van de Geref. Kerken in Nederland.

Officiële Berichten.

Van April 1910—Maart 1911 is tot scriba der algemeene vergadering van de Zending- arbeiders op Midden-Java gekozen Dr. L. Netelenbos, Wonosobo; tot scriba der afzonder- lijke vergadering van Missioe. predikanten Dr. B. J. Esser te Poerbolingo; en tot scriba van den Raad van Toezicht op de Kenchenus-school Dr. M. van Stokkum, Poerbolingo.

Kort verslag van de vergadering der Classe Gorinchem, gehou- den 4 Mei 1910.

1. Namens de Kerk van Gorinchem opent Dr. Lindeboom de vergadering op de gebruikelijke wijze.

2. Na onderzoek der lastbrieven wordt het moderamen aldus vastgesteld: Dr. Reijenga, Praeses; Dr. van Diemen, Scriba; Dr. Linde- boom, Assessor.

3. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en onoveranderd goedgekeurd.

4. De Commissie, benoemd om den raad van eene der kerken bij te staan in het uit- den weg ruimen van gerezen moeilijkheden, brengt rapport uit van haar arbeid, hetwelk wordt goedgekeurd.

5. De Kerken van Gorinchem, Leerdam en Outland denken mee, hare bijdrage voor de Zending te hebben verhoogd; de afgevaardig- den van enkele andere kerken zullen deze zaak nog aan de orde stellen in de vergadering van hun Kerkeraad.

6. Bij het onderzoek naar Art. 4: D. C. blijkt, dat in eene der kerken een niet-ge- wenschte verhouding tusschen ambtsdragers bestaat; op verzoek des Kerkeraads aldaar worden twee genabuurde kerken aangewezen, om te trachten met hem deze zaak tot een goed einde te brengen.

Ook ontvangt eene der kerken advies inzake een Sabbatskwestie. De kerk van Lexmond heeft, naar het advies der vorige vergadering, hare verhouding tot de geloovigen te Ameide nader geregeld; de stipulatie wordt voorgelezen en goedgekeurd. Ook heeft Lexmond voortaan te collecteeren voor het Weeshuis te Middel- harnis.

7. Tot afgevaardigden naar de Particuliere Synode worden gekozen de dienaren K. J. Kapteyn en C. Lindeboom, als primi, en J. E. Reijenga en G. Verrij, als secundi; en de ouderlingen D. den Beste (Gorcum) en G. P. Scherpensel (Lexmond) als primi, en J. B. B. (Nieuwland bij Leerdam) en J. van Eijnden (Nieuwpoort bij Langerak) als secundi.

8. De in opdracht eener vorige vergadering aan de kerken toegedonden concept-visitatie- regeling wordt behandeld, en na enkele wijzi- gingen vastgesteld.

9. Het voorstel-Leerdam

„De Classis Gorinchem besluite, aan de e.k. Part. Synode te verzoeken, dat deze aan de e.k. Generale Synode het voorstel zal doen, de Hooge Regeering op hare roeping te wijzen, om wederom in onze wetgeving op optelligen doodslag de doodstraf te stellen."

wordt, na ernstige gedachtenwisseling, met algemeene stemmen min één aangenomen.

10. Regeling der vacature-beurten. Arperen zal worden gediend door D.D. Milo en Reijenga; Noordeloos door D.D. Van der Vlies en Lindeboom; Hardinxveld door D.D. Kapteyn en Verrij; Langerak door D.D. Steinhart en Van Diemen.

11. Aan de classis Dordrecht zal wederom voor Noordeloos hulp gevraagd worden in de Bediening des Woords.

12. Sluiting door den Praeses, na dankgebed door den Scriba.

Op last van de Classis,
C. LINDEBOOM,
h. t. Assessor.

Buitenland.

Duitschland. Scheidsbrieven aan de kerk.

In het Koninkrijk Saksen ligt het Ortschaft Klein-Schönebeck-Fichtenau bij Rahndorf. Tot hier toe werden de uitgaven die de Evangelische kerk aldaar te doen had, uit de kas der burger-

lijke gemeente betaald. Maar sedert er sociaal- democraten in den Gemeenteraad kwamen, dron- gen deze er op aan, dat de post „kosten van de kerk" van het budget geschrapt werd. Van sociaal-democratische zijde werd betoogd, dat de Evangelische gemeente geen recht had te eischen dat personen, die het met hun belijdenis niet eens zijn, of menichen die zich van haar hebben losgemaakt om tot eene andere vrije gemeenschap te behooren, voor de kosten van haar eeredienst bijdragen. Dit jaar gaf de Gemeenteraad aan dien drang gehoor en besloot geen gelden meer voor kerkelijke doeleinden op de begroting te zetten. De Evangelische kerk moest toen omsien naar middelen om in haar onderhoud te voorzien, en besloot daarom alle Evangelische inwoners aan te slaan voor het betalen van eene kerkelijke belasting. Hierop werd een vergadering gehouden, en staande de vergadering verklaarden meer dan 100 inwoners dat zij de Evangelische landkerk wilden ver- laten.

In een Duitsch kerkelijk blad wordt dit bedroe- vend genoemd. En zeker is het betreurenwaardig, dat in een kleine buurt zooveel menschen me- men zich van de Evangelische landkerk te moeten losmaken. Doch wij kunnen het niet anders dan verblijdend noemen, dat in kerke- lijke verhoudingen klaarheid en waarheid komt. Die 100 bewoners hadden reeds in hun hart met de kerk des Heeren gebroken, zij behoorden er alleen bij winnen wanneer menschen haar een schuldbrief gaven, die niet meer tot haar behooren. Jammer, dat sociaal-democraten daar- toe den stoof moesten geven! Het schijnt echter dat er in Duitschland niet velen gevonden wor- den, die met Pascal zeggen: „hoe schoon is de staat der kerk als zij alleen door God staande gehouden wordt."

Deze beweging op een dorp in Saksen staat niet alleen. Ook in Berlijn en in andere groote steden dringt men er van socialistische zijde op aan, dat men zich van de kerk losmaakt, en niet zonder gevolg.

Gemengd Nieuws.

In de Hopte vonden wij het volgende schrijven van Dr. J. A. Otte, den helaas overleden genees- heer van het hospitaal te Amoy in China, gedateerd den 17den Febr. 1910.

„Vij hebben juist het drukste jaar in de geschie- denis van ons werk geleefd. Behalve algemeen- sendingswerk, de zorg voor de sendingsfinancien als sendings penningmeester, waren er meer dan duizend brieven te beantwoorden, negen uren per dag om het werk ieder week te doen, en het opzicht over veel bouwwerk. Ook in de hospitalen was er meer werk dan ooit te voren. Er waren 2555 patienten en 2642 werden in hunne woningen bezocht. Er waren 4221 nieuwe patienten, die 6618 bezoeken terug kregen. Er werden 800 operaties gedaan. Aan al deze duizenden werd de boodschap des heils gebracht."

Goed gaat ons maar vrucht dan ooit te voren. In onse meest ongunstige tijden hoorden wij van hen, die in het koninkrijk gebracht waren, op zekeren Zondag was ik zeer neerslachtig omdat de vrucht zoo gering was. In den morgen van dien dag woonde ik de inwijding bij van een nieuwe kerk in Amoy. Daar zag ik een man van wien ik een gewal van 50 pond had weggenomen. Het deed mij goed hem te zien en ik was te meer verheugd, toen hij mij zeide, dat hij en zijn gezin tot het Christendom waren overgekomen. Ik vroeg mijn assistent David, waarom hij mij niet aange- moedigd had door mij van dezen patient te spre- ken. Hij antwoordde, dat deze man niet de enigste was wervoor ik dankbaar kon zijn, want er was een ander vroeger patient in de vergadering, een jonge man, die niettegenstaande tegenstand in huis, een oprecht christelijk leven leidde. Niet lang geleden was ik in een andere kerk. Daar zag ik een vroeger patient, voor wien ik het middel geweest was om hem van blindheid en den vlesch der oipum te genezen.

De patienten zijn ook zeer dankbaar geweest. Van een kleinen knaap had ik een steen wegge- nomen, die hem vele jaren scherpe pijn veroorzaakt had. Den dag na de operatie stond ik aan zijne spoude, toen hij met een bij gelaat tot zijne moe- der zeide: Gelieve den dokter een dollar te geven, omdat hij zoo goed voor mij is. Een dollar voor dien kleinen Chineesch knaap was een klein fortuin."

Een ander geval was dat van een blinden jongen man, die in wanhoop trachtte zichvelen van het leven te berooven. Zijn leven werd behouden, ofschoon wij hem het gezicht niet konden teruggeven. Maar in het hospitaal boorde hij van Christus. Hij was in Amoy werkzaam geweest, toen hij blind werd. Hij woonde 300 mijlen ver weg, eene reis over de bergen van minstens 13 dagen. Wij verzamelden geld voor hem onder onze Chinese vrienden en zonden hem naar huis onder geleide van zijne moeder. Hij verliet ons dankbaar maar bedroefd. Wellicht brengt hij het evangelie tot zijne dorpe- lingen, die nooit te voren van Christus gehoord hebben."

O, dat rij bij mij kondest zijn, wanneer de wind- selen van de oogen der blinden afgenomen worden, vier gezicht hersteld is. Een man, wiens geval bijna hopeloos was, toen hij voor de eerste keer in jaren iets zag, dat hij in zijne hand had (een lucifer) was zoo aangedaan, dat zijn aangezicht straalde van blijdschap. Eene vrouw, die tien jaren blind geweest was, werd een naald gegeven om er een draad in te doen. Toen zij er in ge- slaagd was gilde zij louter van blijdschap.

Het werk in het hospitaal heeft zelfs het hart van den heiden geroerd. Eene vrouw, de negende weduwe van een minner vroeger patienten, heeft een Vrouwen Hulp Vereniging opgericht om de armen in mijn hospitaal te helpen. De leden zijn vijf der andere weduwen van haar overleden man, drie vrouwen van een der zoons van haar man, en de drie vrouwen van hare nichten. Verleden jaar gaven zij mij f 210.

Het hospitaal is andermaal te klein geworden. Door de oude kapel als een wijk te gebruiken en een nieuwe kapel te bouwen, kunnen wij aan twintig patienten meer plaats geven. Dit gebouw is nu in aanbouw en het geld is of beloofd of reeds beschikbaar.

Onlangs hebben wij een klein paviljoen gebouwd voor behandeling in de open lucht van tubercu- lose patienten. Wij hebben het „Juliana Paviljoen" genoemd naar de kleine Hollandse Prinses. Onze eerste patient was een onzer weesmeisjes, bij wie de ziekte te ver gevorderd was om haar te redden. De tweede was een zeer lief meisje van zeventien jaar, wier leven werd verlengd, doch die wij wel- licht niet zullen kunnen genezen.

Toen de inboorling-christenen zagen, wat er gedaan werd voor de vrouwelijke tuberculose- patienten, schreven zij dadelijk in voor het bou- wen van een soortgelijk paviljoen voor mannen. Dit is nu in aanbouw.

Een rijk Chineesch patient verzoekt mij plannen te maken voor een nieuw huis dat hij wilde bou- wen. Ik had waartijk geen tijd om dit te doen, maar kon het ook niet weigeren en hem beloe- den, dat hij dikwijls het hospitaal hielp. Eer de plannen voltooid waren gaf hij mij \$ 1000 voor deselve. Dit zal worden besteed voor het bouwen van een nieuw waterwerk systeem, 't welk wij grootlijks noodig hebben. Het zal meer dan \$ 2000 moeten kosten. De vrienden in Nederland hebben ons in staat gesteld om te betalen wat er nog tekort schoot.

En ander Chineesch patient gaf ons het gebruik van een mooi paard. De tijd voor het bezoeken van patienten buiten het hospitaal wordt zoodoende veel verkort. Hij gaf mij niet alleen het paard en den radel, maar betaalt ook voor het onderhoud. Een aantal vrienden, waaronder onze Ameri-

kaansche consul, hebben ons in staat gesteld een motorsboot te bouwen. Dit is voor ons van groot nut geweest om in de haven rond te varen, spa- rende ons meer dan de helft van den vroegeren tijd, dien wij noodig hadden.

Ons „dispensary" (apotheek) te Tek-Chih Kha, in de stad Amoy, was een gevaarlijke bouwval geworden. Een nieuw, zeer ruim geschikt gebouw is opgericht. Het is gebouwd van concrete staal, hout en harde baksteen. Het is wellicht het beste gebouw voor het doel in China. Het kost onge- veer \$ 1800, en behalve \$ 200 is het betaald van gelden, die rijke Chineesen mij gegeven hebben voor geneeskundige diensten.

Andere Chinese vrienden hebben mij \$ 500 gegeven voor een elektrische inrichting voor de verlichting der operatiekamer in sommige der voornaamste afdelingen.

Een andere zegen is de komst van Dr. Andrew Bonthuis. God geve, dat Christus door hem duizenden den zegen der verlossing moge brengen.

Nu, indien, na het lezen van het bovenstaande, gij niet gevoelt, dat God ons grootlijks gegend heeft, dan ben ik het niet met u eens. Het zou bijna te veel zijn te verwachten, indien er geen tegenspoeden waren geweest. Sommigen waren harde en seer bittere beproevingen. Maar God heeft alle dingen wel gemaakt. Deze sullen wij trachten te herinneren en dankbaar voor deelve te zijn. Wij sullen trachten de beproevingen te vergeten."

Waartijk, Dr. Otte werkte zoolang als het dag was.

WINKEL.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Van onze lezeres L. W. de W. M. te R. in Noord-Amerika, kregen we dit briefje: „Gaarne zou ik op de hier onderstaande vraag een antwoord in de *Herant* zien. Wees u zoo vriendelijk en zeg het verschil tusschen een ellendige, een elendeling en een banneling. Op de catechisatie wordt ons geleerd dat een elendeling iemand is die uit zijn Vaderland verbannen is, en nu zouden wij gaarne willen weten hoe u er over dacht."</